

„Þetta framtak Birgis Snæbjörns í Hafnarhúsinu er bæði tímabært og virðingarvert.“ FRÉTTABLAÐIÐ/SIGTRYGGUR ARI

Vettvangur mótsagnanna

Aðalsteinn Ingólfsson skrifar um Dýrslegan kraft, samsýningu Errós og fimmtán annarra listamanna, í Hafnarhúsinu.

Dýrslegur kraftur“ eða „Raw Power“? Hvorugt heitið nær fyllilega utan um sýninguna sem nú stendur yfir á annarri hæð Listasafns Reykjavíkur; strangt til tekið hafa þau heldur ekki sömu merkingu. Í verki eftir Jóhann L. Torfason á sýningunni kemur hins vegar fyrir frasi sem er að vísu ekki eins gripandi en lýsir öllu betur því sem fjallað er um, nefnilega „mótsagnakenndar aðstæður samtímans“. Og hver er ókrýndur meistari mótsagnanna í myndlistinni, og ekki einasta á Íslandi, annar en Guðmundur Guðmundsson, Erró? Enda eru verk Errós notuð hér sem eins konar útgangspunktur og mælistika á þær hugmyndir sem valinn hópur yngri myndlistarmanna íslenskra veltir upp, fremur en sem hefðbundnir „áhrifavaldar“. Við það gengur Erró í endurnýjun lífdaganna sem myndlistarmaður, gerist aftur samtímaður okkar. Eins og allir marktaekir listamenn eru, ef grannt er skoðað.

Þessi sýning markar nokkur þáttaskil í umgengni okkar við verk Errós. Til þessa hafa Errósýningar Listasafns Reykjavíkur nánast eingöngu snúist um tímabil eða áherslur í verkum listamannsins sjálf; önnur viðhorf til þessara verka hafa ekki átt upp á pallborðið hjá þeim sem stýrt hafa sýningum þar á bæ. Hér gengur sýningarstjórinn, Birgis Snæbjörn Birgisson, út frá dystópískri veraldarsýn Errós í vali sínu á verkum yngri listamanna: ringulreiðinni, rötleysinu, neysluæðinu, viðvarandi mannfyrirlitningunni og ofstækinu í nútímanum, sem steypt er saman í allsherjar usla í myndlist hans. Og gleymir að sjálf-sögðu ekki frásagnargleði listamannsins, kaldhæðni, uppáfinningasemi og gráglettni.

Faránleiki hvunn dagsins

Nú er Erró að sjálf-sögðu markaður af öðrum samtíma en þeim sem við stöndum frammi fyrir, sjötta áratugnum þegar heimsstyrjöld

Blonde in Pink Fuzzy Sweater eftir Baldur Helgason, 2020. MYND/AÐSEND

var ekki fyrir lokið er aðrar styrjaldir blossuðu upp um heim allan; í Kóreu, Indókinu, Alsír og loks Víetnam. Manneskjan virtist ekkert hafa vitkast, vetnissprengjan var sínálæg, velmegun og ójöfnuður meiri en nokkru sinni á öldinni, kynþattahatur landlægt í mörgum löndum og upplýsinga- og miðlun mynda og hugmynda við upphaf gagngerra breytinga á skynjuninni og tilverunni. Því er engin furða þótt viðbrögð íslensks heimsmanns úti í París við því sem hann sér og nemur séu yfirgrípsmeiri og hatrammari en þau sem blasa við í verkum ungra listamanna hér uppi á Íslandi á því herrans ári 2021.

Vissulega er enginn skortur á frásagnargleði í verkum hinna yngri, gálgháumorinn er sömuleiðis til staðar, einnig ómæld kaldhæðni og meðvitund um faránleikann í daglegu lífi. Mér verður t.d. litið til verka Jóhanns L. Torfasonar, Baldurs Helgasonar, Gabrielu Fríðriksdóttur og Þórdísar Aðalsteinsdóttur. En sjónarhorn flestra þeirra er óneitanlega þrengra og afmarkaðra en það sem við sjáum í verkum Errós, snertir skaðvænleg áhrif samtímans á vitund einstaklingsins fremur en andrúmsloftið í samfélaginu eða heiminum. Helst er það að áhorfandinn skynji í þessum verkum nokkurn ugg yfir „tæringu“ hins mennska og einkalega, óttann

ÞESSI SÝNING MARKAR NOKKUR ÞÁTTASKIL Í UMGENGNI OKKAR VIÐ VERK ERRÓS.

við að við séum bráðum ófær um að upplifa þetta tvennt og skilgreina fyrir klisjum, bábiljum, ranghugmyndum og alls konar áreiti í þjóðfélagi samfélagsmiðla og stórkapitalista.

Sjónarhóll hins sitengda

Í þessari meintu aðför að einstaklingsvitundinni glatast ýmislegt eða brennast, veruleiki og hugaburður renna saman í einn graut, nútíð og fortíð tapa merkingu sinni og allt sem heitir gildismat fer úr skorðum. Frá sjónarhóli hins sitengda og aðþrengda einstaklings litur tilveran vísast út eins og málverk eftir Kristín Má Pálmason, uppfull með samhengislaust samsafn alls þess sem hann getur hugsað sér en fær með engu móti skilið.

Þetta framtak Birgis Snæbjörns í Hafnarhúsinu er bæði tímabært og virðingarvert. Og hefði verðskuldað viðlíka stuðning Listasafns Reykjavíkur og margar stórsýningar safnsins að Kjarvalsstöðum, t.d. skrá með greinagóðri hugleiðingu um efni sem brýnt er að fjalla um.

Ég segi ekki að val á sýndum verkum, Errós og annarra, sé fullkomið. Ugglást hefði verið hægt að stilla þau betur saman. Ekki hafa allir sýnendur heldur til að bera þann „dýrslega kraft“ sem sýningarstjórinn kallar eftir í meðfylgjandi tvíblöðungi. Til að mynda eru verk Söru Riel tæpast nógu veigamikil fyrir þennan félagsskap, og prjónaverk Ýrar Jóhannsdóttur er daldið einmana innan um öll olíumálverkin Óverðskuldað er Úlfur Karlsson, einn af kröftugustu túlkendum uslans í samtímanum (og mikill aðdáandi Errós), síðan fjarri góðu gamni.

Aðalsteinn Ingólfsson